

ASPECTE SOCIAL-ECONOMICE DIN ZONA DE NORD-VEST A JUDEȚULUI ARGEȘ LA JUMĂTATEA SECOLULUI AL XIX-LEA

**CONSTANTIN ILIESCU
MIRCEA DUMITRU**

În urmă cu aproape 15 ani, în 1983, patrimoniul Muzeului de Istorie Națională din București se îmbogățește cu un valoros fond de documente alcătuit din 110 manuscrise în limba română, scrise în cea mai mare parte cu caractere chirilice. Ele au completat în mod firesc și oportun lățul de documente mai restrâns ca număr — numai 41 de mărturii¹ — achiziționat de muzeu în anul 1982 și provenit din aceeași sursă, anume „Fondul documentar Șuici“ după numele comunei și centrului pomicol de pe valea Topologului din județul Argeș².

O apreciere de ansamblu asupra acestui important fond documentar relevă o diversitate de aspecte social-economice, administrative, juridice și de altă natură referitoare la comuna Șuici, dar și la altele învecinate din zonă, în perimetrul fostei plăși a Loviștei. Cronologic, documentele acoperă o perioadă de peste două secole, din a doua jumătate a veacului al XVII-lea până în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Conținutul documentelor evidențiază, între altele, procesul de aservire treptată a țăranimii libere, dezvoltarea marii proprietăți boierești, consolidarea boierimii ca clasă, situația țăranilor moșneni mulți la număr și dărji în lupta lor pentru păstrarea

proprietăților deținute și a libertăților moștenite de la înaintași.

Un astfel de tablou complex și nuanțat cu o multitudine de imagini ilustrează o viață dinamică, într-o continuă mișcare și dezvoltare ce se profilează cu prisosință din cuprinsul mărturiilor documentare pe care le avem în vedere, de altfel foarte variate sub raport tipologic: zapise, cărți (porunci) domnești, procuri (cărți) de vechilat, cărți de judecată, jalbe, cărți de hotărnicie, scrisori oficiale și particulare, contracte de arendare, rapoarte asupra unor diferite pricini cum sunt citații, dovezi (adeverințe), procese-verbale, recipise, cărți de învoială, liste, acte de embatic etc. (arendare a unui teren pe termen foarte lung, până la 99 de ani, în intervalul căruia arendașul se bucura de dreptul de posesiune deplină a terenului). Deținerea fondului de documente amintit de către familia Marilena² și Mircea Tudor Gheorghiu din București se explică prin faptul că ofertanta Marilena Gheorghiu este o descendentă directă a unei familii de mai multe generații, Șuiceanu, odinioară mari proprietari din satul Șuici. Primul dintre aceștia care este atestat documentar, vlastelinul Badea de la Șuici amintit în anul 1501, a fost urmat de reprezentanți proveniți din rândurile marii boierimi,

implicați de-a lungul anilor în procese cu moșnenii, situație reflectată și de documentele pe care le-au păstrat și care, se pare, au fost adunate la jumătatea secolului trecut. Din această perioadă se remarcă activitatea boierului Anton Șuiceanu care a îndeplinit funcția de subprefect al plășii Loviștei în vremea domniei lui Alexandru Ioan Cuza.

Despre activitatea și rolul lui Anton Șuiceanu în raporturile sale cu autoritățile timpului, cu sătenii și cu alte persoane, din documentele existente se detașează un profil de energie și priceput executant, dar și bun organizator în soluționarea unor numeroase și nu de puține ori dificile însărcinări ce i-au fost încredințate. Bunăoară, în scrisoarea³, pe care o reproducem integral, trimisă de cârmuirea județului Argeș cu mențiunea „grabnic” lui Anton Șuiceanu i se aducea la cunoștință că la 9 aprilie 1850 a fost numit cinovnic (funcționar de stat): „D(omnul) Inspector al granițelor prin adresa nr. 697 cerând a i se rândui un cinovnic ca să-l însoțească în trecerea-i printr-acest județ cu așezarea satelor după noua legiuire pentru paza picheturilor după marginea Austriei, cârmuirea te orânduiește pe d-ta și te pofteste ca luând de la D(omnul) subocârmuitor, respectiv toate științele trebuincioase de satele ce cad în depărtare de zece ceasuri de picheturi și de numărul familiilor după tablă și socotelile cutiilor, să mergi negreșit dimpreună cu D(omnul) subocârmuitor a-l întâmpina la 11 ale curenteii la capul județului dinspre Căineni și de acolo să-l însoțești, până îți va isprăvi trebuința, fiind dator domnul sub cârmuitor”.

La sfârșitul lunii noiembrie 1859 Anton Șuiceanu și-a dat demisia din funcția de prim ajutor la administrația plaiului Loviștei urmând să îndeplinească însărcinări de elaborare

a comisiei „de recesiune”. Aprecierile făcute în scrisoare⁴, pe care i-a expediat-o subadministratorul plășii Loviștea, M. Predescu sunt semnificative pentru recunoașterea meritelor și capacității lui Anton Șuiceanu. „Vă felicit domnule de frumoasa opinie, bunele sentimente patriotice, cinstea, moralitatea și capacitatea de care bucurându-vă ați tras încrederea și a D-lor proprietari și a guvernului și vă urez succes și bună înaintare după cum meritați, Mărturisindu-vă și cu acest prilej via mulțumire și recunoștință, în care am rămas de rara bună conduită în tot cursul trecuților opt ani și jumătate ce am fost împreună”. Un certificat tip⁵, datat 17 februarie 1860 semnat de ministrul secretar de stat al „trebilor interne” și de șeful („capul”) oficiului statistic adevărește că Anton Șuiceanu a fost membru al comisiei de „recesiune” a plaiului Loviștei în calitate de asistent din partea proprietarilor, recenzând la fața locului 4338 familii din 4382 de case, vreme de 84 zile, „corespunzând pe deplin misiunii încredințate și având purtare bună”.

Meritele lui Anton Șuiceanu au fost remarcate și în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza. Prefectul districtului Argeș îl înștiința printr-o scrisoare⁶ datată 10 iunie 1861 și expediată din Pitești că din ordinul domnitorului Principatelor Unite a fost mutat din postul de subprefect de la plasa Loviștei în plasa Olt, în locul subprefectului Paulică Botescu, demisionat. Într-o altă scrisoare⁷ din 25 august 1861 prefectul districtului (județului) Argeș îi aducea la cunoștință lui Anton Șuiceanu că în urma recomandării ministrului de Interne, domnitorul Cuza l-a numit prin înaltul decret din 19 august 1861 subprefect al plășii Loviștei — revenind deci la conducerea administrativă a acestei sub-

diviziuni a județului Argeș, în locul lui Ghiță Alexandrescu, demisionat. În cuprinsul scrisorii se arată că Anton Șuiceanu a dovedit „...probe prin zel și activitate de dreaptă administrare“.

Un proces-verbal⁸ datat 17 aprilie 1865 a fost încheiat între Anton Șuiceanu în calitate de proprietar și de delegatul sătenilor (foști clăcași pe proprietatea lui Anton Șuiceanu) în calitate de membri ai comisiei de aplicare a prevederilor Legii rurale, prin care se stabileau pământurile ce urmau a se da foștilor clăcași din proprietatea lui Anton Șuiceanu : „Subt scrișii proprietari și delegatul sătenilor care compun comisia ad-hoc prevăzută la art. 16 din legea rurală, chibzuind conform art. 2 din instrucția domnului ministru de interne nr. 9378 din anul încetat (1864) am găsit de cuviință că locuitorilor foști clăcași pe proprietatea D. Anton Șuiceanu din comuna Șuici Morești să li se dea pogoanele legiuite lor de peste apa Topologului spre apus, din apa Brusturoasa pe lângă hotarul dumneaei Sultana Tirianca spre Topolog până la împlinirea sumei de pământ ce li se cuvine. Iar celor de peste apa Topologului dinspre răsărit din drumul cel mare pe lângă valea podurilor, în sus spre răsărit până unde li se va împlini pogoanele hotărâte după categoria fiecăruia. Pentru care s-a încheiat acest proces (verbal) în urma căruia dl. proprietar ve-ți proceda îndată la delimitarea pământurilor ce rămân în deplină proprietate a sătenilor față de restul proprietății“.

Anton Șuiceanu a luat parte ca membru al comisiei de aplicare a Legii pentru vânzarea către țărani a unor suprafețe de pământ din moșile statului și pentru răscumpărarea embaticurilor din 7/19 aprilie 1889,

lege al cărei scop era temperarea luptei pentru pământ a țăranimii și apărarea marii proprietăți moșierești. O scrisoare tip a Ministerului Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor datată 21 august 1891 din București îi aducea la cunoștință că a fost numit membru în comisia de aplicare a Legii vânzării bunurilor statului ce urmează a pune în vânzare loturile de pe moșia satului Mușetești din județul Argeș. Scrisoarea⁹ rezuma cadrul social-juridic pe care-l ridica legea amintită și apela la sprijinul ce-l putea da Anton Șuiceanu : „Știți că țara întreagă așteaptă aplicarea legii pentru vânzarea bunurilor statului și cunoașteți abuzurile ce s-au făcut cu legile anterioare. Ca să putem aplica această lege și cât mai curând și cât mai drept, facem apel la patriotismul Dvs. rugându-vă să binevoiți a face parte din comisiunea de vânzarea loturilor de pe moșia satului Mușetești situată în județul Argeș. În continuare i se comunica să se înțeleagă cu inginerul G. Vlădescu, cu delegatul ministerului și să constituie toți trei comisiunea de vânzare : „...procedând la efectuarea vânzării loturilor de pe zisa moșie, având în vedere întru aceasta legea cu regulamentul ei și cu actele încheiate și aflate la delegatul nostru“. Se considera de către ministrul G. Missail că destinatarul scrisorii „...va accepta cu plăcere această delegațiune anevoioasă“ și era rugat să primească „...asigurarea distinsei noastre considerațiuni împreună cu mulțumiri anticipate pentru serviciul ce aveți a presta unei cestiuni de atâta însemnătate“.

Materialele inedite prezentate pun în lumină date și fapte de un real interes documentar, îndeosebi în domeniul relațiilor agrare, fondul de

manuscrite Șuici constituind din acest punct de vedere o bogată sursă de cunoaștere și valorificare și a is-

toriei moderne a meleagurilor argeșene în contextul general al istoriei patriei.

NOTE

¹ Oferta de achiziție numărul 1897 din 23 februarie 1983 a lui Mircea Tudor Gheorghiu din București. Referatul de specialitate a fost întocmit de Florin Șerbănescu, muzeograf la secția de istorie medie a Muzeului de Istorie al României. Oferta de achiziție numărul 1818 din 3 februarie 1982 a Marilei Gheorghiu

din București.

³ Nr. inv. M.I.R. 173212.

⁴ Nr. inv. M.I.R. 174248.

⁵ Nr. inv. M.I.R. 174250.

⁶ Nr. inv. M.I.R. 174249.

⁷ Nr. inv. M.I.R. 174243.

⁸ Nr. inv. M.I.R. 174165.

⁹ Nr. inv. M.I.R. 174160.

ABSTRACT

The present paper deals with some unpublished documentary proofs referring to aspects of the social eco-

nomic and administrative life of the Șuici village, Argeș county, in the 2nd half of the 19th century.